

PEYAMİ SAFA'NIN SÖZDE KIZLAR ROMANI İLE HÜSEYİN RAHİMİ GÜRPINAR'IN KOKOTLAR MEKTEBİ ROMANINDA KADINA BAKIŞ

ARAŞTIRMA MAKALESİ

Halide Şeyma KUZGUN

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Lisans Öğrencisi
halide.kuzgun@hbv.edu.tr

ORCID: 0000-0001-8158-6485

Gönderim Tarihi: 01.06.2021 Kabul Tarihi: 20.06.2021

Alıntı: KUZGUN, H. Şeyma, "Peyami Safa'nın Sözde Kızlar Romanı ile Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın Kokotlar Mektebi Romanında Kadına Bakış", *AHBV Edebiyat Fakültesi Dergisi*, (4) 33-42.

Öz: Türk kadınının içinde bulunduğu Anadolu coğrafyasında yaşadığı kültürel ve sosyal kısıtlamalar, Osmanlı toplumuna hâkim olan ataerkil anlayışın bir mirasıdır. Bu anlayışın dışına çıkmak isteyen kadının toplum içinde bulunduğu toplumun tabularını yıkması gerekmektedir. Bunun için de Cumhuriyetin ilanından sonra kadının toplum içindeki yerini değiştiren bazı sosyal değişiklikler yapılmış ve kadını içinde bulunduğu coğrafyanın örf ve adetlerinden sıyrarak daha da özgür kılan seküler bir anlayışın temelleri atılmıştır. Cinsî hürriyetlerini yenice elde eden kadınların oluşturduğu zevk ve eğlence kadınlığı denilen bir sınıf da toplum piramidinde yerini almıştır. Kadınların toplum içindeki konumu zaten geri plandayken bir de bu dışlanmaya zevk ve eğlence kadınlığı denilen bir mesele de eklenince kadının toplumdaki konumun pek de olumlu olması beklenemez. Sanattaki zihniyetten dolayı bu durum edebi metinlerde de kendine yer edinecektir. Görülüyor ki zevk ve eğlence kadınlığı meselesine de romanlarında yer veren yazarlar meseleyi farklı yönleriyle ele almışlardır. Hüseyin Rahmi Gürpınar ve Peyami Safa Türk Edebiyatında kadını birçok farklı açıdan anlatan iki romancıdır. Bu çalışmada kadının yerinin toplumda geçirdiği bu değişimler ile cinsel ve bireysel konumunun edebî metinlere nasıl yansıdığını görmek amacıyla Hüseyin Rahmi'nin Kokotlar Mektebi romanı ile Peyami Safa'nın Sözde Kızlar romanı incelenerek kadınların toplum içindeki yeri ve görünüşünün her iki romancı tarafından nasıl aktarıldığı kıyaslanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Hüseyin Rahmi Gürpınar, Kokotlar Mektebi, Peyami Safa, Sözde Kızlar, Kadın Çalışmaları

A View of Woman in Peyami Safa's Sözde Kızlar and Hüseyin Rahmi Gurpınar's Kokotlar Mektebi

Abstract: The cultural and social restrictions experienced by Turkish women in the Anatolian geography are the legacy of a patriarchal understanding that dominated Ottoman society. A woman who wants to digress this understanding must break the taboos of the society she lives in. it was for this very reason that the proclamation of the Republic was succeeded by some social changes that changed the place of women in society and the foundations of a secular understanding that liberated women from the customs and traditions of the geography they lived in. Thus, there arose in the social pyramid a new class of women who had just gained their sexual freedom, called femininity of pleasure and entertainment. With the position of women in the society ignored through centuries, when coupled with the title of femininity of pleasure and entertainment to aggravate the exclusion of women from the society, the position of women in society could hardly be expected to be positive. Because of the mentality in art, this situation would also find a place for itself in literary texts. Seemingly, the writers dealing with the subject of femininity of pleasure and entertainment in their novels have treated the issue from different perspectives. In this sense, Huseyin Rahmi Gurpınar and Peyami Safa are two novelists from Turkish Literature that narrated the women from many different aspects. In this study, Hüseyin Rahmi's novel Kokotlar Mektebi and Peyami Safa's novel Sözde Kızlar have been examined to see how women's sexual and individual positions are reflected in literary texts following the changes in their place in the society, and a comparison has been made between the two writers' ways of conveying and portraying the women's place and appearance in the society.

Keywords: Huseyin Rahmi Gurpınar, Peyami Safa, Sozde Kızlar, Kokotlar Mektebi, Women Studies.

20. Yüzyıl Başlarında Türk Toplumunda Aile ve Kadının Konumuna Dair

XX. yüzyıl başlarında değişen ve gelişen unsurlar toplumun da aynı oranda gelişmesini sağlamıştır. Çağ atlayan devletin politikasında, eğitiminde, siyaset ve sanatında görülen yenilikler daha açık fikirli bir toplumun oluşmasını sağlamıştır. Bu durum toplum karşısında dolaylı olarak veya doğrudan kadının konumunun da değişmesine yol açacaktır.

XIX. asır ve öncesinde üretime doğrudan katılmayan kadının toplum içindeki özgürlüğünden de bahsetmek mümkün değildir. Bu durum Osmanlı toplumunun örfî anlayışından ve

dönemin hâkim dinî yapısından kaynaklanmaktadır. 20. yüzyıl başlarında kadının konumuna dair pek çok pozisyonu Osmanlı toplumunun bu zihniyetinden miras kalmıştır.

Kadınlar bu dönem toplumunda, ikinci sınıf insan profiline sahiptirler; ancak evlenerek var olabilirler ve böylece evlenen kadının toplum içindeki mertebesi yükselir (Özçelik, 2013: 10). Kadın ancak abisi, babası veya eşinin müsaade ettiği ölçüde sosyal yaşantıya katılabilirdi. Erkek adeta kadının sahibi konumundaydı. Bu sahiplenme meselesinin en büyük örneği kadının mülk yerine konduğu başlık geleneğidir. Başlık veya bazı bölgelerde kalın olarak adlandırılan bu uygulama evlenecek olan kadın için erkek tarafından aileye ödenen paradır.

Ataerkil topluma göre, cinsî özelliklerinden dolayı kadının buluş çağına eriştikten hemen sonra evlendirilmesi gerekmektedir. Çünkü bu anlayışta kadının koruması gereken bir bekâreti vardır ve namusuna zarar gelmeden evlendirilip bu tehlike bertaraf edilmelidir. Kadını alçaltan bu tür durumlar toplumda geleneğin bir parçası olarak görülmekte ve yadırganmamaktadır. Ayrıca çocuk yaştaki kızlarla evlenmek, birden fazla kadınla evlenmek gibi durumlar da toplumda yaygın olan bir gerçektir.

Hüseyin Rahmi ve Peyami Safa dönemin bu tutucu anlayışına yakından temas etmişlerdir. İki romancının eserlerinde işlenen kadının ötekileştirilmesi, toplum dışına itilmesi ve itibarsızlaştırılması meselesi dönemin toplum yapısına ait ipuçları taşımaktadır. Eserlerde kadınların cinsel kimliklerinin ön plana çıkarılıp bireysel olarak var olma çabalarına şahitlik edilir. Ancak bu çaba sırasında karşılaştıkları bazı durumları romancılar tarafından farklı yorumlanmışlardır.

Kokotlar Mektebi, 1927 yılında Vakit gazetesinde tefrika edilmiştir. Eserin ilk baskısının üzerinde Marifet Mat. 1929 tarihi bulunur. Bu dönem değişen toplum yapısına paralel olarak Hüseyin Rahmi' nin eserlerinde kadının konumunun ve benlik algısının da değiştiği döneme denk gelir. Yazar incelenen bu eserde toplumsal değişimlerden etkilenen ve zaman içinde değişip kendine yeni bir imaj yaratan Türk kadını Ulviye Melek karakteri özelinde anlatmıştır.

Hüseyin Rahmi; *Kokotlar Mektebi* isimli romanında kadınların toplum tarafından dışlanmasını, birey olarak ötekileştirilmesini, zevk ve eğlence kadınları denilen kimselerin yaşamayı bile hak etmeyen kimseler olarak görülmesini eleştirel bir gözle ele almaktadır. Toplumun kadına yakıştırdığı bir takım rencide edici cinsiyet odaklı etiketlerin bireyde ne derece sıkıntılara yol açtığını düşündürmektedir. Dönemin hâkim zihniyetine inatla kadınları anlamaya çalışıp onların gözünden bakan bir eser ortaya koyulması genel kabule karşı bir başkaldırı mahiyetindedir.

Sözde Kızlar ise 1922 yılında Sabah gazetesinde tefrika edilmeye başlanmış, gazete kapatılınca 1923 yılında müstakil bir eser olarak yayımlanmıştır. Peyami Safa bir röportajında; eseri kimseye bir şey ispat etme amacı gütmeyerek yalnız geçim kaygısı ile yazdığını söyler.

Eserde yazar, idealize edilmiş kadını bile cinsî özellikleri üzerinden aktarır. Eserde anlatılan kadınlar başlarına gelen çeşitli talihsizliklerin sorumlusu olarak değerlendirilir. Genç yaşta cinsî arzuları peşinden koşarak veya aşka düşerek erkeğe teslim olanların yanında yaşı geçmiş olgun kadınların da zevklerinin peşinden giderek gayrimeşru bir ilişki arayışları aktarılır. Tüm bunlar eserde kadınlara karşı olumsuz bazı vasıflar yüklese de bu durum onları rahatsız etmez aksine hâllerinden memnundurlar. Yazar bu insanların ahlak seviyelerinin düşük olup bu duruma karşı kayıtsızlaşmış olmalarından dolayı onları “Sözde Kızlar” olarak tanımlamaktadır.

Kokotlar Mektebi ve *Sözde Kızlar* isimli eserler aynı yüzyılda benzer zihniyetlerle yazılmış iki eserdir. Bunları farklı kılan ise aynı sonuca kadınların farklı nedenlerle varmış olmalarıdır. Aynı toplum sorununu iki farklı yazar benzer durumlar altında farklı açılardan ele alabilirler. Bu durum yazarların eğitimine, kültürel birikimlerine ve yaşam deneyimlerine bağlı olmakla beraber; kişisel duygularından ve kahramanların temsil ettiği kesime olan olumlu veya olumsuz düşüncelerinden de kaynaklanabilir.

Eserlerde Resmedilen Toplumda ve Aile İçerisinde Kadın

İncelenen eserlerde yazarlar zevk ve eğlence kadınlığı meselesine farklı açılardan yaklaşmışlar ve bu yolda kadınların farklı konumlarını da işlemişlerdir. Onlara göre kadınların içinde bulunduğu ruh hali, yetiştiriliş tarzı, toplum baskısı, bencilliği, sosyal statüsü veya yakın çevreden gördüğü yönlendirmeler sonucunda kadınların hayatları şekillenmiştir.

Kokotlar Mektebi'nde kadınlar, başlarından geçen bir olay nedeniyle toplum karşısında düştükleri olumsuz konumları çerçevesinde değerlendirilir. Kahramanlar hayatlarının bir döneminde yaşadıkları talihsizliklerle yaşamak zorunda bırakılan bireylerdir. *Kokotlar Mektebi* romanında yer alan Ulviye Melek, başlarına gelen nahoş olaylar neticesinde yara alan kadınların savunucusu olarak aktarılır. Fuhuş gibi iki kişilik bir günahın sorumlusunun yalnızca kadın olarak görülüp erkeğin bu durumdan fayda sağlıyor olması Ulviye Melek tarafından eleştirilir. Bu sebeple de toplumdan dışlanan bu kadınlara yardım edip olaya onların gözünden bakmamızı sağlayarak romanda Hüseyin Rahmi'nin sesi olmaktadır.

Eserde karşımıza çıkan Nevvare ve Şefkat gibi kadınlar *Kokotlar Mektebi*'nin üyeleridirler. Bu kızlar hayatlarının henüz erken bir döneminde çevrelerindeki erkekler tarafından tecavüze uğramışlardır. Ancak onların mağduriyetleri, erkeğe yakasında nişan gibi taşıyacağı bir vasıf yüklemiştir; böylece Şefkat ve Nevvare gibileri için ölümün kapıları aralanmıştır. İşte *Kokotlar Mektebi* bu talihsizlikleri yaşayan kızlar için çıkış kapısı mahiyetindeki bir kuruluştur. Ulviye Melek bu kızları hanımefendi birer kokot olarak yetiştirip eğiterek onları toplumun kirliliğinden kurtarmayı amaçlamaktadır.

Sözde Kızlar'da da iki tip kadınla karşılaşılır. Bunlardan ilki Mebrure adıyla yaratılan Anadolu, milli ve manevî değerlere sahip idealize edilmiş kadın tipidir. Anlatıda karşı cinse oldukça mesafeli davranışıyla dikkat çeken Mebrure'nin bu davranışı hemcinsleri tarafından eleştirilir. Onun karşısında ise muhafazakâr bir çevrede yetişip bu çevrenin baskısından bunalarak kaçmak isteyen ve bunun için giyimini, yaşantısını ve hatta adını bile değiştiren Belma gibi kadınlar vardır. Onlar için yaşantılarının en mühim görevi evlenmektir. Eserde karşılaşılan Güzide ve Nevin gibi kadınlar için evlenmeden evvel gayrimeşru bir ilişki yaşamının da bir sakıncası yoktur.

Sözde Kızlar romanında idealize edilen kadın Mebrure'nin dönemin züppe tipini canlandıran roman kahramanı Behiç ile olan bir konuşması eserdeki cinsiyetler arasındaki gerilimi vermesinin yanı sıra roman yazarının kadını ele alış biçimi bakımından da örnek teşkil etmektedir. Bu konuşmada Mebrure'nin odasında onunla biraz sohbet etmek isteyen Behiç ile eyelden rahatsızlık duyan Mebrure'nin tartışmasına şahit olunur. Konuşmanın sonunda Behiç odadan çıkarken şöyle bir ifade kullanılır;

Elini kapının topuzuna götürürken öyle garip, tuhaf, çocukça bir hareketle kaşlarını kaldırdı ki şu manayı ifade edebiliyordu. "Peki, senin için her şeye razıyım, peki..." Mebrure Behiç'in bu hareketinden müteessir oldu (s. 67) .

Devamında ise Mebrure için; *Bir erkeğe bu derece kaba görünmek istemediği için...* ibaresi kullanılır. Burada dikkat edilmesi gereken nokta konuşmanın öncesinde Behiç'i reddeden Mebrure, sonuçta duygusal bir zaaf göstererek bir erkeğe kaba görünmemek için görüşmeyi kabul ediyor. Burada yazar anlatıcı şayet bir erkek tanımlaması yapmamış olsaydı, kadının karşısındakine bir akran veya bir akraba olarak yaklaştığı düşünülebilirdi fakat dikkat edilen nokta cinsiyet olgusudur. Her ne kadar Anadolu mutaaassıp birisi olsa da Mebrure'nin karşısındaki bir erkek olduğunda kibar görünmek için prensiplerini esnetebileceğine vurgu yapılmaktadır. Böylelikle erkeğin dolayısıyla da kadının cinsel kimliğine dikkat çekilir. Anlatıda ideal kadının varlığı da cinsel kimliği üzerinden aktarılmaktadır.

Feminist edebiyat eleştirmeni ve tarihçisi Toril Moi, kadının cinsel kimliğinin ön plana çıkarılmasını ataerkil düşüncenin, toplumda dişiliğin kadınsı bir özü olduğu inancını yaratmak amacı olarak değerlendirir. Buna göre masum ve saf yaradılışlı genç kızların dişilik özelliklerinin ön plana çıkarılması ataerkil düşünce tarafından kadınlara dayatılmaya çalışılan bir kadınlık ölçütüdür (Moran, 2018: 254). Mebrure de anlatıda, masum ve saf yönü arka plana atılarak

cinsel kimliğiyle de anlatıcının öne çıkardığı bir tiptir. Yazar onun da ataerkil toplumun çizdiği sınırlara adapte olabileceğini ve toplumun kadında görmek istediği cinsel kimliğin aslında tüm kadınların özünde var olduğunu Mebrure üzerinden sezdirir.

Sözde Kızlar'da Mebrure; *Kokotlar Mektebi'nde* ise Nevber ideal kadınlardır. İdeal kadınla özdeşleşen masumiyet ve saflık, iyilik ile güzellik genellikle kadınların ağır başlı olmaları ve erkeğe karşı takındıkları olumsuz tavırlarla doğru orantılı olarak aktarılır. Bu doğrultudaysa bekâret ve namus kavramlarıyla karşılaşılır. Ataerkil toplumda ideal kadın için kullanılan namusluluk kavramı onun düzenli ve mutaassıp bir hayat yaşaması gerektiği ile bağdaştırılırken; erkeğin böyle bir sorumluluğu yoktur. *Sözde Kızlar* isimli eserde de bu anlayışla kadının başına gelebilecek herhangi olumsuz bir olay kadının namusunu yitirmesi olarak ele alınmıştır. Ayrıca bu duruma kadınların başına gelebilecek muhtemel bir son olarak bakılır. Anlatıda Naciye Hanım isimli bir kadın, kızı Güzide ile Siyret isimli gencin arasında geçen gayrimeşru bir ilişki için şunları söyler;

İnsan hali... Dünyada fena şeyler olur... Hele gençlikte herkesin başına gelir... Zavallı kadınlar âdeta buna mahkûm... (s.108) kadınların cinsî özelliklerinin fuhşa zemin hazırladığından söz edilmesi kadını toplum karşısında savunmasız bırakır. Ataerkil zihniyete göre kadın fuhşa zemin hazırlayan bir fiziksel yapıya sahip olduğundan kadının mağduriyeti ciddiye alınmaz. Bu bağlamda kadının erkeği kışkırtacak davranışlarının var olabileceği öne sürülür. Sonuçta kadın kendi rızasıyla sonucunu bildiği bir münasebeti kabullenmiş olarak aktarılır.

Kokotlar Mektebi'nde ise durum biraz daha farklıdır. Ataerkil toplumun beslediği en büyük kaynak olan kadın bedeninin metalaştırılması hususuna eserde Ulviye Melek isimli karakter itiraz eder. Ulviye Melek eserde yaşanan hadisenin her iki tarafın da mesuliyetinde olduğuna vurgu yaparak kadının günah yükünü hafifletmeye çalışır.

Fuhuştan bahsededeğim. Fuhuştan... Erkek kadının müştereken irtikâp edip de rezilliği yalnız dişiye yükletilen fuhuştan... Fakat ben bundan, kürsülerden telinlerle bağırın vaizler, riya tiksintileri içinde sahifeler karalayan moralistler gibi bahsetmeyeceğim. Fuhuş en ziyade onun gizli mürtekipleri tarafından zem ve kadha uğrar. Fuhuş! Bu müthiş kelime dünya yüzünden kalkmalıdır beyefendi... Fuhuş... Fahişelik... Havva kızlarından birçok bedbahtın alınlarına vurulan bu damgayı hangi günah çıkarıcı bıçakla kazıyabileceğiz? Bu nasıl kalkar, nasıl? Fuhuş namuslandırılmaz mı beyefendi? (s.27)

Kokotlar Mektebi'nde Ulviye Melek, kadının toplum tarafından dışlandığı bu anlayışa ısrarla karşı çıkmaktayken *Sözde Kızlar'da* yazar, fuhşun nedenlerini kadının yaradılışına bağlamakta ve kadınları kaçınılmaz bir sona kendi rızalarıyla ulaştırmaktadır. *Kokotlar Mektebi'nde* fuhuş çaresizlik ile bağdaştırılırken; *Sözde Kızlar'da* ise bazen kadınların sınıf değiştirme arzusu, bazen aşk, bazen de yalnızca eğlence istekleri nedeniyle vuku bulur.

Kokotlar Mektebi'nde fuhşa giden iki yol vardır. İlki *Kokotlar Mektebi* müdiresi Ulviye Melek' in annesinden öğrendiği ve kendisine miras kalan ahlak anlayışının bir uzantısı olarak karşımıza çıkar. Ulviye Melek annesinin kendisine verdiği öğütleri şöyle dile getirir;

Beyefendi ben bir fırtına içine doğdum. Anam babamı çok aldatırdı ve ben de nineciğimin aile haricindeki sevdalarının sırdaşı idim. Bu işler pek de sıkı esrar hükmünde değildi. Babam da bazen bu hakikatlerle karşılaşırdı. Fakat anamı çok sevdiği için bir şey yapamazdı. Annemin bu sadakatsizliklerine ben bazen yüreğimden kopan sıcak bir kıskançlıkla ağlardım. O zaman kadın beni göğsüne bastırarak: Ağlama yavrum... Karıkocadan birisi mutlaka ötekini aldatacaktır. Aldatılmış olmaya aldatmayı tercih ederim. Anladın mı? Kadınlığın esrarına ait ilk dersleri böylece validemden öğrendi (s. 13).

Bireyin kişiliğinde göze çarpan karakteristik özelliklerinin pek çoğu çocukluğunda şekillendirmiş olduklarıdır (Adler, 2013: 181). Ulviye Melek çocukluğunda izlediği davranışı taklit ederek karakterinin bir parçası haline getirmiş ve böylece bir kokot olarak yetişmiştir. Bir diğer unsur ise maddi yetersizliklerdir. Eserde aktarıldığı üzere gündelik ücretler yalnız yaşayan kadınların yaşam standartlarını sağlamaya yetmemektedir. Üstelik bir kadının tek başına yaşama çalışarak hayat mücadelesi vermesinin önü kesilmeye çalışılmakta ve birey olarak

verdiği varoluş mücadelesinde potansiyeli sınırlandırılmaya çalışılmaktadır. Bu durumu yine Ulviye Melek eserde şöyle anlatır;

Hem amele çok, hem gündelikler yüksek. Bu nasıl olur? Gündelikler yüksek değil, bundan azı yaşamaya gayrikâfi... Giderek dünyayı neticesi endişe-aver bir taayyüş buhranı sarıyor. Ne olacağız? Buna nikbinlikle cevap verilemiyor. Bu kaht u gâlâ içinde bir aile yuvası kurmak her yiğidin kârı değil... İhtiyaç ejderinin kangalları arasında kıvranan bedbaht kadınlardan bir takımları son çare ve içtimai bir intihar olarak gözlerini yumup fuhşa atılıyorlar. Kanlarının reculi ateşlerinin ufak ücretlerle söndürmek için beri yanda bu sefilelere kollarını açan hesapsız ve vicdansız erkekler var. Vicdansız... Niçin? Onu sonra söyleyeceğim. Beyefendi bugün fuhşun büyük kısmı sırf cinsi zevk ve telezzüz için değil iktisaden vuku buluyor. Tabi ihtiyaçlarla içtimai zaruretlerle göğüs göğse boğuşuyorlar. (s. 31-32)

Sözde Kızlar'da ise bu durum bir ihtiyaç veya bir çaresizliğin neticesi olarak aktarılmaz. Aksine eserde kadınlar, erkeğe karşı sergiledikleri her türlü eylemin, gayrimeşru ilişkilerin ve erkeklerin kadınlara karşı olan tüm samimi hareketlerinin müsebbipleri olarak nitelenirler. Eserde kadınlar cinsiyetlerini bir amaç için kullanmaları normal karşılanır. Bu durumun Nazmiye Hanım isimli roman kahramanı tarafından aktarılması, kadınların varlığını bir erkeğe bağlamasını sezdirdiği için üzücü bir durumdur. Nazmiye Hanım İstanbul'a yeni gelen Mebrure'ye verdiği öğüt için yazar anlatıcının "sözde kızlar"ı tanıtmaya şekli de diyebiliriz.

Sen de genç bir kızsın. Bugünden sonra istikbalin senin elinde... Böyle cemiyetlerde bulunmak fırsatını kaçıрма, ben bile koca kadinken bu eğlentilerden hoşlanıyorum (s. 34).

Hikâye ilerledikçe yazar anlatıcı kadın kahramanların ağızından ahlakî değerlerin de zayıflayabileceğini söylemektedir. Kadınlar birbirleri karşısında rakip ve cinsel birer obje olarak görülürken aynı zamanda iradesiz ve eğlence uğruna değerlerine zıt düşen davranışlarda bulunabilecek kişilere dönüşmektedirler. Bu durum anlatı içinde Nevin karakterinin Mebrure için söylediği *Merak etme, o küçük hanımı da görürüz, bir hafta, hatta bir hafta bile sürmez* (s.37) ifadesiyle, idealize edilen kadının da değerlerinin zayıflayabileceği mesajı verilir. Zira çok geçmeden anlatıda bir kadın tarafından kadının kendi değerlerini ve kişiliğini nasıl yok ettiği aktarılmaktadır.

İsmimden başlayarak kendime ait her eski şeyi bıraktım: Hatice'ydim Belma oldum. Cerahpaşa kızıydım, Beyoğlu kadını oldum. Eskilerin yapma dedikleri, ihtiyarların çirkin buldukları, hocaların günah saydıkları ne varsa merakla ve zevkle yaptım. Bu arzumda bana en çok kolaylık gösteren Behiç'tir. Beni hemen Şişli'deki evine ve odasına götürdü. Viyana tiyatrolarına, operasına, aktris hayatına, gece yarısı eğlencelerine dair bildiklerini, gördüklerini hep anlattı. Meşhur aktrislerin –onlar meşhur mudurlar bilmiyorum ya fakat inanıyordum- kendisine hediye ettikleri imzalı kartpostalları, fotoğrafları gösteriyor, "Viyana'ya gideriz, seni evvela küçük bir kumpanyaya takdim ederim, yavaş yavaş başlar, sonra büyür, şöhret de para da kazanırsın" diyor hem istidadımı hem de güzelliğimi methediyordu. Ah bir budalaca Hatice için o ne gıdıklayıcı hayaldî, ah, bu hayale ne seve seve kapıldım, ruhumu bu hayale ve vücudumu Behiç'e nasıl bıraktım, hem ne çabuk, ne kolayca... (s. 181)

Ataerkil toplumlarda kadın yalnızca cinsel bir nesne olarak görülmektedir. O halde kadın da kendisini yalnızca cinsel bir haz nesnesi olarak görecektir ve hayatını da tıpkı Belma'nın yaptığı gibi toplumdaki genel kabule göre şekillendirecektir. Ataerkil bir kültürde, erkek ya da eril olan olumlu ya da norm olarak kurulurken, kadın ya da dişilik olumsuz, esas olmayan, normal dışı yani kısaca öteki olarak kurulur. (Donovan, 2020: 232)

Toplumda kadın eril olana nispeten daha savunmasız ve suçlanmaya daha müsaittir. Bunun neticesinde de kadın ve erkeğin müştereken işledikleri bir günahın suçu ve sorumluluğu kadına yüklenirken erkeğe de övgüleri toplamak düşer. *Kokotlar Mekteb'i*nde Ulviye Melek bu duruma isyanını şöyle dile getirir;

Nâmeşru münasebette bulunan kadınlara fahişe diyorlar. Aynı fiilin mürtekibi olan erkeklerle niçin böyle muhkir bir nâm verilmiyor? Bunlara dense dense eski tâbiriyle zanpara deniyor. Zampara ma'yub, hacalet-âver bir sıfat olmaktan ziyade bir nevi komik yiğitliktir. Karagöz' de

Zuhuri' de yaptıklarına gülünür. Bu ma' ruf bir personnage'dır. Onun hiçbir hali ayıplanmaz. Zampara zen-perest hemen Fransızcadaki galant mukabili bir şeydir. Hiçbir erkek bu hitapların önünde ciddi bir hicapla kızarmaz. Bu tabirde yine hemen hemen reculâne bir muvaffakiyet ve hatta iftihar neşesi vardır. Fakat bir kadının yüzüne fahişe tahkiri fırlatıldığı vakit o biçare, zilletin esfeline tekmelenmiş olur. İşte aynı fiilin erkek ve kadına nispetinde gördüğü büsbütün zıt telakki... Hep erkeğin fazla gururundan doğan bu haksızlıkları geçiyorum... (s. 38)

Kokotlar Mektebi'nde Ulviye Melek' in şikâyet ettiği bu durum toplumun kadınları ittiği bir kuyu hükmündedir. Buradan ancak fuhşa yönelerek çıkabiliyorlar bu durumda da yine toplum tarafından ötekileştiriliyorlar. Toplumun kadınları çıkmaz bir yola sürüklemesi ise eserde yine Ulviye Melek tarafından dile getiriliyor. Kadının üzerine yapıştırılan bir etiket toplumdan aforoz edilmesine, psikolojik şiddete uğramasının yanında bireysel bir tercihin sonucunda sosyal statüsünün de sarsılmasına yol açar. Kadın bu konumu yeniden elde etmek için çabalar fakat bekâretini kaybetmiş bir kadın bedbaht bir sona mahkûm edilmiştir. Buna göre kadın yaşamını sürdürülebilmek için alındaki sözüm ona lekeyi temizleyemeyeceğinden artık var olmamalıdır. Kadın yaşamının değersizliği romanda acı bir biçimde dile getirilir;

Kurtulmak için denizin serin suları var diyeceksiniz, fakat beyefendi fuhşa lanet intihardan nefret ediyorsunuz. Bunun ikisinin ortasını bana gösteriniz. Buna kederlenelim mi yoksa memnun mu olalım? Bugün intiharın kuyularından ziyade fuhşun aguşu kurtarıyor...

-Kurtarıyor! Hayır... Öldürüyor deyiniz. Öldürüyor, evvela manen sonra maddeten...

-Öldürüyor, peki kabul edelim. Dalgaların arasına atılanları etraftan koşup kurtarıyorsunuz. Fuhşun ölümüne teslim-i vücut edenleri tahlis için neden kıvıldamıyorsunuz (s. 32) ?

Fuhşa düşenler ölüyor, ölmüş gibi oluyorlar fakat intihar edenlere yardım edenler yaşarken ölenleri ölmemekle suçluyorlar. Bu da okuyucuyu, toplum nazarında insan hayatının ne kadar ucuz olduğuyla ilgili bir isyana götürüyor. *Kokotlar Mektebi'nde Ulviye Melek'in ısrarla yok etmeye çalıştığı bu anlayış Sözde Kızlar'da ise olağan, hatta kaçınılmaz bir durum olarak aktarılıyor.*

Bilirsiniz ki kadınlar çok zayıftır. Böyle felakete istemeyerek düşerler. Ellerinde silahları yoktur. Kendilerini müdafaa edemezler. Eğer erkek hakşinas, yani... Bütün manasıyla insan değilse iş ona vazifesini tanıtmaya kalır. Bunun için de vasita kanundur. Tabii burada benim evimde böyle şey düşünülemez. Mademki hepimiz az çok akli başında insanlarız, meseleyi aramızda hallederiz (s. 108-109).

Bu sözlerle yazar anlatıcı, yaşanan gayrimeşru bir ilişkinin sonucunda bir kadının düştüğü durumun incitciliği üzerinde durarak yaşadığı olayı kabullenmesi gerektiğini aktarmaktadır. Yaşanan hadiseden ötürü statüsünün selimiyetinin bir erkeğin merhametine kaldığı bildirilerek kadının insan olarak varlığı yok sayılmaktadır. Üstelik bütün bunlar bir kadın tarafından, mağdur konumundaki genç kadının annesi Naciye Hanım karakteri tarafından onaylanmış bir eziliştir.

Toplumun bir parçası olan kadının bu denli yalnız bırakılması kadının yaşadığı toplumdan kaçmasına yol açacaktır. *Kokotlar Mektebi'nde kadınlar "Ataerkil toplumlarda kadının fiziksel ve ruhsal yapısı, zorluklar karşısında dik durması için yeterli değildir" bakış açısı doğrultusunda yaşadıklarına razı olmak zorunda bırakılmışlardır. Bunun yanında kadın ve erkeğin günah yükünün de kadında olup toplumdan dışlanması kadını olası cinsel saldırılara açık hedef haline getirmiştir. Bu duruma bir örnek olarak Kokotlar Mektebi'nde ablasının eşi tarafından tecavüze uğrayan Nevvare ve ablası Nevriye arasında geçenler şöyle dile getirilir;*

Nevriye bazı günler kendini zapt edemeyerek bütün gazıyla haykırır: "Ah keşke kahpeyi intihardan kurtarmayaydım... Gebereydi, ayıbını yerler örterdi. Şimdiye kadar mesele kapandı. Kocamla karşı karşıya kalır, rahat ederdim. Ölmek nöbeti şimdi bana geldi (s. 96) .

Sözde Kızlar'ın Naciye'si olsaydı ona göre kaçınılmaz olan bu durumun azabı bir miktar hafifleyebilirdi. Ancak Nevvare için bu durum tam tersi yönde gerçekleşmektedir. Onun "hayat bana şimdi kurtulduğum ölümden yüz kat ıstıraplı geliyor" düşüncesinin temelinde ablası dâhil

çevresindeki herkesin ayıpladığı, kadını koruması gereken namusunu koruyamamasından kaynaklanan suçluluk duygusu yatmaktadır. Kadın da kendisine bu sebepten dolayı zulmetmektedir. İşte bu durumun yol açacağı sonucu Ulviye Melek daha romanın en başında okura sezdirir;

Erkek nefisini körelttikten sonra yüz çevirir. Düşmüş bir kadın için artık kalkmak yoktur. Bu sükûtin ilâmi onun kara alnına yazılır. Bu bedbaht bir ikinci, üçüncü erkeğin kucağına düşer. Böylece naçar geçinmenin yolunu tutar (s. 37).

Sözde Kızlar'da bu meselenin farklı bir boyutu ele alınır. Behiç karakteri ile gayrimeşru bir ilişki yaşayıp bu ilişkiden olan çocuğunu diri diri toprağa gömmek zorunda kalan Belma'nın intiharı; tüm sözde kızların acı sonunu yansıtır. Yazar eserde günahlarına karşılık olarak Belma'nın önce Behiç'in eliyle bebeğini almış daha sonra da tıpkı karakterin aç gözlülüğüne yakışır biçimde Belma'nın da canını almıştır. Belma'nın sonunu eserde Doğu tipi aydın konumunda karşılaşılan Nadir karakteri sözde kız olarak yaşamak isteyen kadınlara bir uyarı olarak şöyle dile getirir;

Belma intiharıyla hepimize, hatta bütün memlekete hizmet etti. Evvela kendi kendisini cezalandırdı, sonra kendisi gibi yaşamak isteyenlere ders verdi. Bir sözde kızın kavuşabileceği en büyük saadeti gösterdi: Ne istersiniz, bu saadet, haysiyetsiz ve merhametsiz bir hayatın üzüntülerine göre, ölümden başka nedir? Ve nihayet, bize Behiç'i tanıttı. En büyük gayesi de buydu. Boter'in kostümleriyle örtülen bir zilleti ifşa etmek istemişti ve muvaffak oldu (s.216).

Belma, hatalarından duyduğu pişmanlık yüzünden acı çekmekteyken bu acısına son vermek için intihar eder. O yalnızca kendi günahlarının bedelini ödemek için değil, yeni doğmuş bir bebeğin vebalini de omuzlarında taşıdığı için ölümü acılarından kaçış olarak görmektedir. Onun intiharı sözde kızların cezasıdır. Mebrure ile Belma'nın konumları eserdeki en büyük çatışma unsurudur. Belma sonuçta canından olarak cezalandırılırken Mebrure de kayıp babasını bulmuş olmasıyla ödüllendirilir. Bu, yazarın okuyucuya Belma gibi olup ahlaki değerlerini yok edersen cezalandırılırsın ancak Mebrure gibi olup değerlerine sahip çıkarsan hayat seni ödüllendirir, deme şeklindedir.

Belma'nın kırılma noktası Behiç'in gayrimeşru çocuklarını diri diri toprağa gömmesidir. Belma anne olarak ne pahasına olursa olsun onu yaşatmak isterken Behiç ise bir an önce ondan kurtulmak istemektedir. Bunun sebebi kadının merhametli doğası olarak tanımlanabilir. Feminist sosyolog Charlotte Perkins Gilman'ın *Erkeklerin ve Kadınların Dini* isimli çalışmasında erkeklerin ölüm temelli anlayışına nazaran kadınların annelik içgüdüsünden dolayı daha merhametli ve yaşam odaklı olduklarını kaydetmesi durumu tanımlar niteliktedir (Donovan, 2020: 102).

Gilman'ın teorisine göre kadın Tanrı'yı, dolayısıyla yaşamı kendi benimsediği duygulardan yola çıkarak yapıcı; erkekse ölüm temelli bir anlayışla kavramaktadır. Bu bağlamdan bakıldığında Ulviye Melek de toplumun ölüme terk ettiği kadınların hayata tutunmalarına yardımcı olarak hayat veren, toplumsa ölümün ta kendisi olarak gözlemlenir.

Sözde Kızlar'ın Behiç'i gibilerine *Kokotlar Mektebi*'nde Ulviye Melek tarafından eleştirel bir yaklaşım söz konusudur. Kadının birey olarak dışlanmasından sonra anne olarak da yalnızlaştırılması eril gücün birey üzerindeki olumsuz etkisini bir kez daha gözler önüne sermektedir. Anne ve çocuk üzerindeki bu psikolojik yıkım da eserlerde yerini alır. Babanın çocuğuna karşı olan yükümlülüklerini yerine getirmemesine Ulviye Melek şu dikkatle yaklaşır;

Erkeksiz bir kadın doğuramaz beyefendi. Bu cinayet vakasınının birinci müsebbibi nerede? Ana çocuğunu boğarken baba nerede saklanıyor? O eski bülbül-i şeydâ, o dil şikâr, o dil-figâr, evet o gönül avcısı baba, fiilinin neticesini üzerine hiç mal etmemek için etrafına kanun istihkâmları, inkâr kaleleri örmekle meşgul... İşte o hain, bu çocuk benimdir dese, ana kurtuluyor, evlat kurtuluyor. Sosyeteye mesuliyet kalmıyor. Fakat o vicdansız günahını bu itirafı göze al-dırarak işlemiştir. Onun duygusu, onun arzusu yalnız zevktir... Zevk... Cinsi telezzüzden başka hiçbir şey değil... Çünkü bu insan ekincisi bu zevkin ardından koşarken insanlığı unuttur. Çünkü onun daha yüz tarlada yapacak haraseti vardır (s. 35).

Böylece erkek hayatını sadakatsizliğe ve eğlenceye alıştırmış olarak kendi hazzını yaşıırken kadın ise evde kendisine verilenlerle tatmin olmaya çalışarak yaşamını sürdürmek üzere programlanmıştır. Ataerkil toplumlarda erkek tarih boyunca kadının hayatına müdahale etmiş, yaşantısını evin içinde de dışında da sınırlandırmıştır. Erkek egemen sistemde yer alan cinsiyetler arası eşitsizlik kadını namus çerçevesine mahkûm ederken erkek aynı davranışlardan muaf tutulmuştur. Bu nedenle de kadının birey olarak varlığı eksik bulunmuş ve ancak hayatında bir erkek olması onu tamamlanmış kıldığı görüşüne inanılmıştır.

Sözde Kızlar'da Peyami Safa kadını ele alan dünya hâllerinden bahsederken evlilik meselesine de değinir. Kadının var oluş amacının üstünü örten bu ritüel, eserde kadınların varlıklarını tamamlaması için bir erkeğe ihtiyaç duymaları çerçevesine yerleşir. Hatta o erkekle evlenmek uğruna erkeğin başka bir kadınla girdiğı samimiyeti bile görmezden gelebilirler. Dolayısıyla düştüğü bu konum kadının, erkeğin yapıp ettiklerine göz yummasından ve toplumun onu koyduğu yeri kabullenmesinden kaynaklanmaktadır. *Sözde Kızlar'da* bu durum gayrimişru bir ilişki yaşadığı Güzide ile evlendirilmek istenen Siyret isimli bir karakter ile Siyret'in aşığı olarak karşılaşılan Nevin'in arasında geçen konuşmada aktarılır. Güzide Siyret'in Nevin ile olan ilişkisini bilse de yine de onunla evlenmek için adımlar atar. Bunu bir iş olarak gören Siyret de Nevin'e olan ilgisini saklamayacağını, düğün günü evlendiğı kadının onurunu yok sayacağını söyler. Bu durum ise Nevin gibi bir sözde kız için önemli değildir. Romanda kadının bu gibi olaylarla iradesiz, basit ve zayıf noktalarına dikkat çekilmiştir ve kadın erkeğin gözünde düşünceleri kolayca şekillendirilebilir bir konumdadır.

Nevin diyor ki; Hayır gözüm, hayır yavrım, çocukluk istemem, herkes nazarında sen benim aşığımsın, başkasına ait değilsin, başkasına ait olamazsın, hiçbir zaman... Bak ben Güzide ile geçen şeyi affettim, benim de bir kadınlık itibarım var, oo... Tahammül edemem.

- *Siyret birdenbire durarak Nevin'in ellerini tuttu:*

- *Ben seni şimdiye kadar hiç aldattım mı? Behiç'in Belma'ya yaptıklarını ben sana yaptım mı? Hayır değil mi? Hayır, elbette hayır... O halde bana itimat et, bu izdivaç senin şerefini artıracak.*

- *Anlamıyorum*

- *Güzide de herkesle beraber görecektir ki ben sana eskisinden fazla ehemmiyet vereceğim. Hatta düğün gecesi vaat ediyorum, daima seninle meşgul olacağım Güzide'ye hakaret edeceğim, içine şüphe gelmesin, benim menfaatim bunu icap eder (s. 111).*

Kadının evlenmek için bu denli aşağılanmaya göz yumması, evlilik kurumunun baskıcı erkeğin egemenliğinde kaldığını düşüncesini güçlendirmektedir. Radikal feministler de bu konuda evliliği kadınları ezmenin temel bir formülü olarak gördükleri için evliliği hem teorik olarak hem de pratik olarak eleştirirler (Donovan, 2020: 269).

Ataerkil toplumlarda kadının evlenmesi veya hayatında bir erkek olması bir tercih meselesi değil bir zorunluluk olarak görülür. Bu görüşe göre bir kadının hayatında ancak bir erkek olması onu tamamlanmış kılar. Ataerkil toplum kadının potansiyelinden korktuğı için onun birey olarak toplumda var olmasını istemez. Tek başına çalışamayacağı, yaşam standartlarını sağlayamayacağı düşünülerek kadın bağımlı hale getirilmek istenir. Bu nedenle de kadına eş ve anne statüsü yüklenilerek sosyal çevrenin dışına itilir ve yaşam alanı ev ile sınırlandırılır. Çünkü toplumda kadının cinsî özelliklerinin kendisi için bir dezavantaj olduğu ve tehlike oluşturduğu kanısı yaygındır.

Kadın bedeninin nesneleştirildiğı başka bir mesele ise güzellik algısıdır. *Kokotlar Mektebi'nde* Prenses Diçeski isimli karakterin kokotlar mektebi kızlarına öğütleri; kadınların zarafetleri, güzellikleri ve dirayetleriyle erkeğin nefsine hitap etmesi yönündedir. Diçeski, kadının giyinip süslenmesini yalnız beğenilmek arzusu ile gerçekleşmesine bağlar (*Kokotlar Mektebi*, s. 101-102). Ataerkil toplumda var olan güzellik algısına göre de kadın adeta erkeğe veya toplumun geri kalanına bir güzellik borçluymuş gibi şekilden şekle sokulur. *Sözde Kızlar'da* da anlatılan bir makyaj sahnesinde tüm bunlara alet olan kadınlar Mebrure ağzından eleştirilir.

Sylvia Plath'in Fanus tanımında olduğu gibi Mebrure de kadının var oluşunun temelinde güzellik algısından daha değerli bir yaklaşım olması gerektiği kanaatindedir. Toplumun kadınları koymak istediği o fanusun içinden kadınların kurtulmasını istemektedir. Onun makyaj yapan kadınlara karşı olan tavrı eserde şöyle anlatılır:

Yazık, güzelleşmek istiyorsunuz, hâlbuki iğrenç kılıklara giriyorsunuz, yüzünüze bakmak bile insana nefret veriyor! diye bağırarak istiyordu (s.42).

Eserlerde kadınların karakter olarak tanınmasını sağlayan belki de en büyük etki, yazarlara aittir. Yazar anlatıcıların kadın kahramanlarına karşı takındıkları tavır tüm bu saptamaların temelini oluşturur. Erkek yazarların kadın kahramanları konusunda anlatıda şöyle bir tutumu göze çarpar; eser, Anadolu mutasıp bir kadın ile Batı özentisi eğlenmeyi ve gezmeyi seven hafif meşrep kadın tipinin çatışması etrafında şekillenir.

Kadın karakterlerin klişe iki karşıt tip olarak yaratılması hususunda *The Mad Woman in The Attic* isimli çalışmalarında Suzan Gubar ve Sandra M. Gilbert "evdeki melek" ile "canavar" tanımları ile bu karakterlere birer nitelik yüklerler. "Evdeki Melek" tipi ataerkil toplumun istediği tüm kriterlere uygun olan ideal kadındır. Namuslu, güzel ahlak sahibi ve erdemlidir. "Canavar" ise toplumun arzu ettiği uysal kadının tam tersidir (Moran, 2018: 252).

Eserlerde bu durumun karşılığı *Sözde Kızlar*'da Mebrure ile gerçekleşir. Mebrure karakteri bahsedilen "evdeki melek" tabirini karşılamaktayken "canavar" yakıştırmaları da romancının oluşturduğu Sözde Kızlar taifesi için geçerlidir. Kokotlar Mektebi'nde ise bu durum daha farklıdır. "Canavar" tabiri Ulviye Melek ve Kokotlar Mektebi kızları için kullanılabilir fakat "evdeki melek" olarak tanımlanabilecek bir karakter roman sonuna dek görülmez. Anlatı boyunca bu tür kadınların varlığını kurguda hissedilse de somut bir karakter olarak görmek zordur. İrfan Yekta isimli genç, Şefkat isimli kokota âşıktır ancak ailesi onu İrfan Yekta'nın amcasının eşinin yeğeni olan Nevber adlı mutasıp bir genç kızla evlendirmek istemektedir. Nevber ve Şefkat isimli kokot arasındaki fark için İrfan Yekta'nın amcası Kudret Ali Bey toplumun bu iki zıt karaktere bakışını şu cümleyle özetler;

Zevcem Nevber'i seviyor. Şefkat'ten nefret ediyor. Birine melek, öbürüne şeytan diyor (s. 302).

Sonuç

XX. yüzyıl başlarında toplum yapısında oluşan gelişme XIX. yüzyıla kadar üretime pek katılmayan kadının da özgürlüğünün temelini atmıştır. Bu çalışmada da bahsi geçen döneme ait iki eserde kadınların toplumun sosyal yapısında karşılaştıkları olumsuz tutum ve bu düşünceye neden olan faktörler karşılaştırılmıştır.

Kokotlar Mektebi ile *Sözde Kızlar*, kadınların toplum karşısında birey olarak var olmalarının nedenlerini cinsî özelliklerinin daha ön planda olmasına bağlar. Bir tarafta eğlence kadınlığına giden yolda kadınların yalnızca zevkleri peşinde koşmadığını aktaran Ulviye Melek, toplumun kadınlara başka çare bırakmaması üzerinde durur. Çocuk yaşında tecavüz mağduru olan genç kızların omuzlarına yüklenen günah, tek başlarına kaldıkları sırada kadınları hayatta kalma mücadelesi vermeye sürükler. Burada da ekonomik sıkıntılar ve türlü tacizlerle karşılaşan kadınlar verdikleri yaşam savaşından vazgeçtikleri sırada Ulviye Melek'in deyimiyle, ölümün serin sularından fuhşun aguşuna düşerek kurtulurlar.

Sözde Kızlar'da ise kadının cinsî özelliklerinin kadın için dezavantaj oluşturduğu savunularak fuhşun kaçınılmaz bir son olduğu ve kadınların buna mahkûm olduğundan bahsedilmektedir. Kadın bedeninin nesneleştirildiği eserde ideal kadının karakteri bile cinsel kimliği üzerinden aktarılır. Kadın cinsiyeti için değer gördüğünü bildiğinden bunu kullanmaktan geri durmaz. Eserde idealize edilen kadın dışında tüm kadınların hemfikir olduğu bir konu varsa o da, erkeğin kadına karşı gösterdiği tüm samimi eylemlerinin temelinde kadının da bunu arzuluyor olmasının bulunmasıdır. Eserde kadını dar bir pencereden anlatan dünya görüşleri; evlilik, aşk, güzellik, güzel kıyafetler ile eğlence ekseninde dönmektedir ve sonuçta kadının tüm varlığı yüzeysel bir görüşe bağlanır. Bu da zevk ve eğlence için yaşamaktır.

Ataerkil zihniyete göre kadın fuhşa meydan veren bir fiziksel yapıya sahip olduğundan onun mağduriyeti ciddiye alınacak bir mesele değildir, ne de olsa kadın buna mahkûmdur. *Sözde Kızlar*'daki bu kabulleniş *Kokotlar Mektebi* kadınlarının en büyük isyanı hükmündedir. *Kokotlar Mektebi*'nde Ulviye Melek'in ısrarla yok etmeye çalıştığı bu anlayış *Sözde Kızlar*'da olağan, hatta kaçınılmaz bir durum olarak lanse edilmiştir. *Kokotlar Mektebi* kadınları, buldukları konumdan rahatsızlık duyarak kurtulmak için yollar ararken; *Sözde Kızlar* kadınları ise bu durumdan zevk almaktadır ve onlarda bir kabulleniş söz konusudur.

Hüseyin Rahmi ve Peyami Safa, XX. yüzyılın ilk yarısında kadınlara karşı olumsuz bir yaklaşımın görüldüğü toplumda, kadınların zevk ve eğlence meselesini farklı pencerelerden izlemişlerdir. Hüseyin Rahmi; kadınların zevk ve eğlence unsuru olarak görülmesinde toplumun onları yalnız bırakması, ekonomik imkânsızlıklar, örf ve adetlerin kadınları ötekileştirmesi gibi nedenleri sıralarken Peyami Safa kadınların yaşadıkları hayatı kendilerinin seçtiğini aktarır. Ona göre toplum kadınları erkekten daha aşağıda bir yere koymuştur ancak kadın da bu durumu değiştirmek için kendini yetiştirmek yerine daha yüzeysel işlerle ilgilenmiş ve gelişimini tamamlayamamıştır. Hüseyin Rahmi toplumun kadını koyduğu konumla mücadele ederken Peyami Safa'ya göre kadın bencil ve iradesiz bir yapısı dolayısıyla bu kanıyı değiştirecek güce sahip olmadığı gibi bu durumdan rahatsızlık da duymamaktadır. Aynı yüzyılın aynı meselesinde romancılar benzer bir sonuca farklı yollardan ulaşmışlardır.

KAYNAKLAR

- Adler, A. (2013). İnsan Doğasını Anlamak, İzmir: İlya Yayınları.
- Çelebi, B. (2015). "Toprak Altındaki Kadının Sessiz Çığılığı". Eskiçağda Kadın. İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları.
- Donovan, J. (2020). Feminist Teori. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Levend, A. S. (1964). Hüseyin Rahmi Gürpınar. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Moran, B. (2018). Edebiyat Kuramları ve Eleştiri. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Moran, B. (2018). Türk Romanına Eleştirel Bir Bakış 1 (Ahmet Mithat'tan Ahmet Hamdi Tanpınar'a). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Özçelik, İ. (2013). Devlet-i Âliyye' nin Toplumsal Düzeni ve Kurumları. Ankara: Gazi Kitabevi Basım.
- Refik, A. (2009). Bizans ve Osmanlı Saraylarında İhtiraslı Kadınlar. İstanbul: Karakutu Yayınları.
- Üner, A. M. (2011). 19. Yüzyıl Türk Hikâye ve Romanında Zevk ve Eğlence Kadınları. İstanbul: Kirpi Kitap.